

Motion till riksdagen

1985/86:513

Erling Bager m. fl. (fp)

Följdlagstiftning till den nya plan- och bygglagen, lagen om exploateringssamverkan samt lagen om hushållning med naturresurser m. m. (prop. 1985/86:90)

I propositionen föreslås följdändringar i ett stort antal lagar, 42 stycken, som berörs av de tidigare till riksdagen avlämnade propositionerna om en ny plan- och bygglag (PBL), lag om exploateringssamverkan (ESL) och lag om hushållning med naturresurser m. m. (NRL). Dessa propositioner är alla för närvarande föremål för behandling i riksdagen.

Vi anser det otillfredsställande ur främst principiell synvinkel att redan nu ta ställning till ändringar i ett antal lagar till följd av föreslagna men ännu inte beslutade lagar.

Med anledning av propositionen om PBL har vi väckt en motion med förslag till omfattande förändringar av de förslag som regeringen där presenterar. Vi förutsätter att riksdagen vid den fortsatta behandlingen av PBL beaktar vad vi framfört i motionen och gör nödvändiga konsekvensändringar i de nu aktuella följdlagstiftningarna.

Det får under behandlingen av föreliggande proposition i reSp. utskott visa sig om det är möjligt att i sak behandla samtliga de föreslagna lagändringarna eller om detta skall anstå till dess att större klarhet har vunnits beträffande vilka ändringar som kan komma att ske i PBL, ESL och NRL.

Eftersom dessa lagar och följdlagstiftningen med anledning av dem är ett stort och komplicerat ärende bör det finnas vilja och beredskap i regeringskansliet att snabbt kunna ändra i de nya lagarna om det uppkommer problem som inte var förutsedda, eller andra ofullkomligheter. Man skall inte avstå att ändra i lagarna med motiveringen att man måste "vänta och se". Detta bör ges regeringen till känna.

Expropriationslagen

I vår motion med anledning av propositionen om PBL reste vi invändningar mot de principer som enligt regeringen skulle vara vägledande vid ersättning till markägare och intrång på deras fastigheter.

Ersättningsfrågorna behandlas också i förslaget till ändringar i expropriationslagen. Innan riksdagen har tagit ställning till ersättningsreglerna enligt PBL är det fel att nu ta ställning till frågor om ersättning i samband med expropriation. I avvaktan på att lagförslaget om PBL har slutbehandlats bör därför propositionen i den del som gäller ändring i expropriationslagen avslås.

I propositionen föreslås att naturvårdslagen ändras så att kommunerna ges möjlighet att inrätta kommunala naturreservat och naturvårdsområden.

Att inrätta naturreservat är av central betydelse för naturvårdsarbetet. Det anslag som för närvarande står till förfogande för detta ändamål är otillräckligt. I folkpartiets partimotion angående miljövard (motion 1985/86:Jo738) har vi bl. a. yrkat att 5 milj. kr. utöver vad regeringen har föreslagit skall anslås för omvandling av mark till naturvårdsområden och naturreservat. I motionen framhåller vi att läget är prekärt eftersom ett stort antal naturområden nu hotas av exploatering och måste avsättas som reservat i en nära framtid.

Förslaget att öppna en möjlighet för kommunerna att inrätta naturreservat och naturvårdsområden motiveras i propositionen inte främst av naturvårdskäl utan av hänsyn till friluftsentresset. Föredraganden skriver:

Det är naturligtvis i främsta rummet för att tillgodose friluftsentressen som kommunerna kan ha behov av att använda reglerna om naturreservat och naturvårdsområden. Kommunala naturreservat eller naturvårdsområden torde därför främst vara aktuella i tätbefolkade kommuner där det kan vara nödvändigt att reglera markanvändningen i områden i anslutning till bebyggelsen för att tillgodose tätortsinvånarnas behov av friluftaktiviteter. Eventuellt kan också vissa glesbygdskommuner, där man vill satsa på turism, vara intresserade av att inrätta naturreservat eller naturvårdsområden i anslutning till t. ex. fritidsanläggningar.

Det är alltså inte i första hand för att skydda naturvärden som kommunerna ges rätt att inrätta reservat. Reservatens främsta syfte skall vara att möjliggöra för människor att ströva i skog och mark, att plocka bär etc. Reservatbildningen blir därmed en form av garanti för att allemansrätten skall kunna utövas.

Att tillgodose friluftsentresset är självfallet ett ansvar av betydelse för kommunerna. Vi menar emellertid att detta intresse måste vägas mot andra behov som samhället och enskilda riktar mot marken och dess användning. Särskild hänsyn måste tas till skyddet av de enskilda markägarnas möjlighet att, inom uppställda ramar, disponera över sin mark. Inskränkningar i äganderätten får inte ske i andra fall än då detta är motiverat av övergripande samhällsskäl. De möjligheter som i dag finns för länsstyrelserna att inrätta naturreservat och naturvårdsområden och som utnyttjas för att skydda och vårda naturmiljön utgör sådana skäl som den enskilde rimligen får acceptera som inskränkningar i sin äganderätt. Den avvägning som dessa, ibland motstridiga, intressen leder till bör, enligt vår mening, dock som hittills avgöras av länsstyrelsen.

Frågan om på vilket sätt kommunerna skall kunna påverka användningen av jord- och skogsmark har varit föremål för en intensiv diskussion alltsedan det ursprungliga PBL-förslaget presenterades. Under hand har förändringar skett av detta men en del av den ursprungliga kritiken är enligt vår mening fortfarande giltig.

Ett avgörande motiv för regeringsförslaget torde vara att möjliggöra för kommunerna att förhindra att skogsmark exploateras. Detta kan utan tve-

kan komma att leda till en konflikt, inte bara mellan skogsägaren och kommunen utan också mellan friluftsintrasset och skogsnäringens behov.

Det finns i dag många områden i vårt land som borde bli skyddade genom att det bildas naturreservat eller naturvårdsområden. Anledningen till att detta inte sker beror enligt vår uppfattning huvudsakligen på att det saknas nödvändiga resurser. Den nuvarande beslutsordningen där länsstyrelsen har ansvaret för att pröva om reservat skall bildas torde emellertid inte i sig ha inneburit att skyddsvärda områden har "offrats".

Med hänsyn till det väsentligt ökade inflytande som kommunerna i och med PBL och NRL får över mark- och plananvändningen innebär inte vårt ställningstagande att kommunerna i någon egentlig grad kommer att få mindre möjligheter att påverka tillskapandet av naturvårdsområden och naturreservat jämfört med regeringens förslag.

Den nuvarande ordningen där länsstyrelsen efter samråd med berörda kommuner fattar beslut om inrättande av naturvårdsområde eller naturreservat bör därför kvarstå och regeringens förslag att denna möjlighet skall kunna delegeras till kommunerna bör avslås.

Fastighetstaxeringslagen

Enligt PBL-förslaget kommer detaljplaner att åsättas en genomförandetid under vilken fastighetsägaren kan utgå från att han kan bebygga sin fastighet i enlighet med vad planerna anger. Efter genomförandetidens utgång *kan* däremot en detaljplan ändras eller upphävas utan att de rättigheter som uppkommit genom planen beaktas. Den byggrätt som detaljplanen ger fastighetsägare innebär rimligen att fastighetens värde är högre under den tid genomförandetiden gäller och lägre efter genomförandetidens utgång, då inte längre byggrätten är garanterad. Enligt vår uppfattning, som också har stöd av lagrådet, borde man i förslaget till fastighetstaxeringslag ta hänsyn till den förändring av fastighetens värde som uppenbarligen kan ske av att en byggrätt inte tas i anspråk under genomförandetiden. Enligt propositionens förslag skall ny taxering komma till stånd endast om fastighetsägare kan förete beslut om vägrat bygglov. Denna möjlighet bör enligt vår uppfattning utvidgas till att också gälla de fall då en byggrätt inte har utnyttjats under genomförandetiden och denna har gått ut. 16 kap. 4 § i förslaget till lag om ändring i fastighetstaxeringslag bör kompletteras i enlighet med detta.

Jordabalken

En som det kan synas detalj i förslaget till ändringar i jordabalken gäller huruvida trappa som skjuter över gatulinje skall anses tillhöra gatumark eller ej. Enligt nuvarande byggnadslag kan länsstyrelsen ge dispens så att en trappa som skjuter över gatulinjen från en fastighet får stå kvar på gatumarken. Eftersom denna dispensmöjlighet inte överförs till den nya byggnadslagstiftningen menar lagrådet att det kan uppkomma oklarhet om rättsläget beträffande trappa. Vad lagrådet framfört motiverar enligt vår uppfattning att nuvarande regler i 39 § byggnadslagen kvarstår.

Med anledning av vad vi i motionen anfört hemställer vi

1. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad vi i motionen anfört om behovet av framtida justering i lagarna,

2. att riksdagen beslutar att i avvaktan på att ersättningsreglerna i PBL klarlagts avslå förslaget om lag om ändring i expropriationslagen,

3. att riksdagen beslutar att avslå 43 § tredje stycket i förslaget till lag om ändring i naturvårdslagen,

4. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad vi i motionen anfört angående möjligheten att justera taxeringsvärden på fastigheter om genomförandetiden har gått ut utan att byggrätt utnyttjats,

5. att riksdagen beslutar att 3 kap. 7 § tredje stycket i lagen om ändring av jordabalken skall kvarstå oförändrat.

Stockholm den 9 april 1986

Erling Bager (fp)

Karl-Göran Biörsmark (fp)

Siw Persson (fp)

Ingrid Hasselström-Nyvall (fp)